

Robert C. Castel: Grönland és a NATO jövője

2026 január 12. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

nincs értékelve

Még

Mérték

Fatális lehet, hogy Európa és az USA két különböző? játékban cselekszenek.

A megrögzött realista számára rendkívül szórakoztató figyelni, ahogy a szabályokon alapuló nemzetközi rend, a nemzetközi jog és a nemzetközi gittegyetek apostolai miként kergetik egymás farkát, Grönlandra izgulva, a moralizálás mókuskerekében. A normák, amiket egymás fejéhez vágunk – önrendelkezés, szuverenitás, a határok megváltoztathatatlansága, dekolonializáció stb. – sohasem kérkedtek azzal, hogy különösebben kompatibilisek lennének. Ennek ellenére az igazhit?ek középkori hitvitája tovább folyik arról, hogy a szabályokon alapuló ENSZ képes-e egy akkora követ teremteni, amit a humanitárius nemzetközi jog nem képes felemelni.

Tárgyilagosan szemlélve a dolgot,

itt nem jogokról, normákról, vélt vagy valós közös értékekr?l, egy szövetség szellemér?l van szó, hanem brutális egyszerűséggel: érdekszférákról. Hiába tartozik Európa és az USA strukturálisan ugyanahhoz a katonai szövetséghez, funkcionálisan egymás versenytársai a lassan megnyíló Észak meghódításában.

Az USA sohasem rejtette véka alá a több évszázados ambícióit Grönlanddal kapcsolatban, és a szigetet és az azt körülvev? tengereket mindig is Amerika érdekszférájának tekintette. Brüsszel esetében a Grönlanddal kapcsolatos ambíciók sokkal újabb kelet?ek.

Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy az EU északi érdekszférájának a kérdése az utóbbi években az unió stratégiai autonómiájának az egyik sarkalatos pontjává vált. Ennek a változásnak az intézményesített kifejezése az unió 2024-ben, Nuukban megnyitott képviseleti irodája.

A „verseny az Arktikumért” nem több, mint a „verseny Afrikáért” XXI. századi megfelelő?je. Mivel pedig ebben az új, még felosztatlan régióban az amerikai és az európai érdekszférák átfedésben vannak, az ütközés hosszú távon elkerülhetetlen.

Így válik a grönlandi válság korunk fashodai incidensévé, felidézve egy régi gyarmati súrlódás emlékét, ami ott és akkor (Szudán, 1898) kis híján háborúba sodorta egymással az akkori Nyugat két vezet? hatalmát, Nagy-Britanniát és Franciaországot.

Miközben mások a morális magaslesek?l tovább acsarkodnak azon, hogy kinek mit szabad a nemzetközi rendszerben, mi inkább vegyük el? a szerszámosládánkból a valószínűségkúpot, a játékelmélet és a szövetségi súrlódás feltérképezésének (AFA) az eszközeit, és vizsgáljuk meg, hogy mi is történik itt tulajdonképpen. És f?leg azt, hogy milyen veszélyeket rejt ez a konfliktus a NATO kohéziójára nézve.

A Taylor-féle valószínűségkúp egy egész sor forgatókönyvet vetít elénk és osztályoz Grönlanddal kapcsolatban. A kúp legszélén, a potenciális forgatókönyvek között található két extrém szcenárió. Az egyik egy teljes amerikai visszakozó, a másik pedig egy, a venezuelaihoz hasonló kinetikus akció. Bármilyen kicsi is az esély rá, hogy ezek megvalósuljanak, teljesen levenni az asztról mégsem lehet ?ket. A kúp testén belül, egy fokkal beljebb található a plauzibilitás sávja. Az itt parkoló forgatókönyvek valószínűséghányadosa magasabb ugyan, mint a peremen lévőké, de a legvalószínűbb szintje alatt marad. Itt található a [Trump](#) elnök által gyakran hangoztatott üzleti tranzakció, miszerint

az USA megvásárolná Grönlandot, ahogy azt annak idején Louisianával és Alaszkával tette. A dán, illetve európai ellenállás miatt ez a szcenárió azonban jelenleg megfenekleni látszik.

Az általam legvalószínűbbnek tartott forgatókönyv egy többszint? amerikai „hibrid” akció, aminek a körvonalait szeretném itt néhány mondatban felvázolni.

Hogy mik lennének az épít?kockái a Trump-adminisztráció Grönland-akciójának? Nos, erre a választ a korábbi

panamai, gázai, iráni és venezuelai beavatkozásokban kell keresnünk, továbbá az 1956-os szuezi válság történelmi esettanulmányában.

Lássuk hát, mi a jelentősége azoknak a legóknak, amikből a Trump-adminisztráció geostratégiája építkezik.

A szuezi válság legfontosabb precedense, hogy ha az alapvető érdekei megvédéséről van szó, az USA nem habozik markánsan konfrontálódni a legközelebbi szövetségeseivel sem, és hajlandó elfogadni azt, hogy a NATO kohéziója ideiglenes csorbát szenved.

A történelmi precedens pozitívuma, hogy az Eisenhower-adminisztráció nem vitte túlzásba a dolgot. A precízen kimért nyomásgyakorlás célja a szövetség integritásának a megóvása volt.

A panamai precedens egyrészt világosan megmutatta, hogy a Rubio által vezetett külügyi apparátus milyen hatékonyan kezeli a kényszerdiplomácia eszközeit. Másrészt azt is bemutatta, hogy az USA nem ragaszkodik a másik fél szuverenitásának a nyilvános megalázásához. A formális katonai megszállásra a „rotáció” és a „közös hadgyakorlatok”, a fizikai kontrollra pedig az amerikai magáncégek jelenléte húzott selyemkesztyűt.

A gázai diplomáciai beavatkozás tanulsága, hogy Trump olyan kondás, aki képes a legbitangabb kanokat is a csűrhébe verni, és ígéretek megfenyegetések hálójával ott is tartani őket. Végül

az iráni és még inkább a venezuelai „legó” üzenete, hogy az USA nem mond le az ultima ratio regisztrációról, és ha kell, kinetikus erő is alkalmaz. Mi több, a minimális kinetikus lábnyom lehetővé teszi, hogy ezt a pengét minimális hazai felhördülés mellett bármikor forgathassa.

Hogyan is nézhet ki Trump jövőbeli Grönland-akciója? A legzavarbaejtőbb, hogy az akció tulajdonképpen már hónapokkal ezelőtt elkezdődött.

Az első fokozat a biztonsági racionálé megteremtése. „Dánia/Európa nem képes megvédeni Grönlandot az orosz, illetve a kínai behatolás ellen.” Ha pedig a sziget annyira fontos ügy Európa, mint az USA számára, akkor nem hagyhatjuk, hogy kispályások védjék a koronaékszert. Ami ebből a fokozatból egyelőre hiányzik, az a sürgősség, az azonnali veszély narratívája.

A második fokozat a jól ismert „Trump-harmonika”. Masszív nyomásgyakorlás (kinetikus fenyegetés), aztán a hirtelen engedékenység, miután az amerikai jóindulatért cserébe járó védelmi pénz háttéregyezményekben kerül kifizetésre. Új amerikai bázisok, katonai megszállás helyett „hadgyakorlatban részt vevő” és „ideiglenes” csapatok rotálása, elnyöcs gazdasági egyezmények. Az erőforrásokat az USA sem magának teszi félre, csupán az „áramlásukat” kívánja ellenőrizni.

A harmadik fokozat pedig a NATO-n belüli aszimmetria kihasználása a nyomásgyakorlásra és a de facto amerikai hatalomátvétel elleni ellenállás megtörésére.

A hajlandók koalíciójával Európa önként dugta bele a fejét a hurokba, mivel ezzel a kötelezettségvállalással még inkább függvé tette magát az Egyesült Államoktól. Az amerikai biztonsági garancia itt már nem egy távoli, hipotetikus nukleáris „backstop”, hanem egy nagyon is valós, azonnali hírszerzés-műveleti-logisztikai függőség.

De nem kell aggódni, ha Grönland el is száll, az arc megmarad. A dán szuverenitás jelei megmaradnak, legalábbis addig, ameddig az amerikai ígéretek meg nem dolgozzák a grönlandi önrendelkezés híveit. Európa felé az üzenet tele lesz a „közös”, a „szövetségi” és „a NATO északi szárnyának a megerősítése” szlogenekkel. Ha pedig valaki túlságosan komolyan veszi az európai önállósít, akkor hirtelen, „technikai okok miatt” leállhat az Ukrajnának nyújtott hírszerzési támogatás, és egy gyors orosz elretörés hamar észhez téríti a renitenskedőket.

Mindez a realizmus perspektívájából nézve teljesen rendben is lenne, mivel hűen tükrözi az Atlanti-óceán két partja közötti erőviszonyokat.

Ha Európa ennyire ragaszkodik az ukrán kalandhoz, akkor ennek természetesen ára van. A jelen esetben az ár az

Óvilág egyik utolsó Újvilág-beli gyarmatának az elvesztése.

A problémát én máshol látom, és ez az aggodalom a NATO kohéziójával és talán a szövetség jövőjével kapcsolatos.

A játékelmélet szemszögéből nézve a dolgot, Európa és az USA két különböző játékban cselekszenek. Az EU meglátása szerint ez egy klasszikus „szarvasvadászat-játék” (staghunt), amiben mindenki jobban jár, ha kooperál, de a legtöbben mégis inkább a saját peccsenyőjüket keresve beérik egy meglőtt nyúllal is. Az USA ezzel szemben a klasszikus „gyávanyúl-játékot” (chicken) játssza, aminek a lényege, hogy mindkét fél eszkalál, ameddig a gyávább el nem rántja a kormányt. A probléma, hogy az előbbi játékban a nem kooperáció kimenetelei nem fatálisak, legfeljebb a szövetség működik alacsonyabb hatékonysággal. Az utóbbiban azonban a kooperáció hiánya mindkét fél részéről fatális ütközéshez vezethet.

Európa tévesen azonosítja be a játékot „szarvasvadászatként”, és az ebben a játékban elfogadott időhúzó, halogató, formalitásokba menekülő taktikákat alkalmazza. A játék természete azonban teljesen más, és amikor a „gyávanyúl-játék” két autója egymás felé rohan, az időhúzás taktikája fatális lehet mindkét fél számára.

Ne essünk a szakmai optimizmus csapdájába. Nincs semmi Fukuyama-féle történelmi szükségszerűség a NATO fennmaradásában. A szuezi válságot sikerült átvészelnünk, mert akkor tapasztalt és megfontolt vezetők álltak a kormányruháknál. A kérdés, hogy az előttünk álló grönlandi válságot is hasonló súlycsoportba tartozó vezetők fogják-e menedzselni.

Robert C. Castel

A szerző az Alapjogokért Központ biztonságpolitikai szakértője, lapunk főmunkatársa

www.magyar nemzet.hu

Ajánló